Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President. A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 10. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 14-го СІЧНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 10. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, JANUARY, 14, 1921. — THREE CENTS

Америка будує найбільшу фльоту в світі.

ВАШИНҐТОН, 12. січня. — Міністер фльоти Деніелс виступав нині перед Фльотним Комітетом Палати Послів і предложив йому повний обрав теперішного та будучого стану фльоти Злучених Держав, Анґлії та Японії.

Хоч на думку міністра фльоти, не все можливо відповісти ясно на питанне, яке становище займає американська фльота серед фльот світа, так як зібрані дані не все точні, передовсім, о скілько відносяться до кораблів, котрих будова лиш що мала початися, та все таки приближний образ можна мати.

Міністер заявив, що коли Америка покінчить в 1921 році будову своєї фльоти після предложених плянів, тоді вона буде дорівнювати Анґлії великими кораблями та їх гарматами, але буде значно слабша від Анґлії щодо менчих, легких кораблів, а незначно слабша під зглядом підводних лодок та воздушних машин.

Що-ж до порівнання американської фльоти з японською, то Злучені Держави будуть перевисшати Япан півтретя рази щодо загального числа тон. Колиб однак Япан побудував всі ті кораблі, котрі правительство тепер пропонує, але ще не ухвалило будувати, то й тоді японська фльота буде півтора рази слабша від американської.

Ґенерал за зменченнем зброєнь.

ВАШИНҐТОН, 12. січня. — Ґенерал Паскер Г. Блис, виступаючи перед Фльотним Комітетом Палати Послів, заявився за зменченнем зброєнь.

Він казав, що Америка повинна скликати світову конференцію великих держав в цїли обговорення сеї справи. Та конференція булаби вже тим добра, що вона відкрилаби „будучу Німеччину", тобто державу, що волить зброїтися і покладатись в межидержавних справах на силу оружа.

Ґенерал заявив, що він виніс враження з розмов з европейськими політиками та ґенералами, що в світі панує загальне бажанне мира, але він зараз додав, що Америка не розброїть ані одного жовніра ані одного корабля, поки не прийде до виразної умови межи державами.

Він говорив: „Наша теперішня цивілізація не може вже видержати більших зусиль на військові зброєння. Світова війна підорвала сили світа. Нова війна підорве їх ще більше. Страх є основою воєнних приготовань. Нам треба трактувати справу зброєнь по бизнесовому: нам треба наперед рішити, чи є яка дійсна основа до страху, що причиняє військові морські зброєння.

„Мене обходить не те, що думають міністри ріжних держав, але те, що думають народні маси, котрі платять податки".

Убитте американського офіцира у Владивостоку.

ТОКІО, Япан, 11. січня. — З Владивостока доносять, що головного машиніста американського кружляка Олбані постріліз японський жовнір, як він вертав до свого карабля о годині 4-тій рано. Моряк скоро потім помер.

Занепокоєнне в Злучених Державах і Япані.

ВАШИНҐТОН, 12. січня. — Убитте американського офіцера поручника Ворена Г. Ленґдона японським жовніром викликало значне занепокоєнне в урядових кругах. Занепокоєнне зросло ще більше, коли прийшли перші вісти про подію, а головно, як адмірал азійської фльоти доніс, що пор. Ленґдон, коли до нього стріляв японський жовнір на варті, був в повнім уніформі і був пострілений в плечі.

Подія сталася дня 8. січня. Японський жовнір, котрий стріляв до Ленґдона, каже, що в ньому повстало підозрінне до чужинця, котрий держав в руках ручну лямпочку. Він почав бічи до нього через вулицю і кричати, щоби задержався, але той почав до нього стріляти, як лише вартовий підійшов до нього близче. На стріли чужинця вартовий відповів стрілами з рушниці, а коли чужинець віддав ще два вистріли, вартовий стрілив ще раз. Вартовий каже, що тепер він побіг по сторожу, але чужинця за той час не стало.

Пор. Ленґдон перед смертю, котра наступила кілька годин пізнійше, зложив таке свідоцтво: Він вертав до корабля, шукаючи дороги ручною лямпочкою. Нагло, коли він опинився на хіднику на другій стороні вулиці від головної кватири японської дивізії, японський військовий сторож підбіг до нього через вулицю, з багнетом, наложеним до атаку. Він задержався, аж поки Японець не спитав: „Американські?" Ленґдон потакнув і почав іти дальше. Як увійшов шість кроків, японський жовнір стрілив до нього, і куля поцілила його в плечі. На се він обернувся і віддав два револьверові стріли. Сторож позволив йому вернутися спокійно на корабель.

Японці роблять зусилля, щоби полагодити прикрий інцідент. Ріжні японські власти, військові та цивільні, складають американським властям кондоленції з того приводу. Американський міністер фльоти видав про се урядовий комунікат.

ФАБРИКАНТИ ЗАХІДНИХ СТЕЙТІВ ПРОТИ ЮНІЙ.

ШІКАҐО, 12. січня.—Все-американська конференція стейтових товариств фабрикантів, на котрій були представителі з 22 стейтів, ухвалила резолюцію, котрою фабриканти зобовязалися помагати собі взаїмно в боротьбі за „отвертою шапою".

Резолюція каже, що фабриканти признають за основне право кождого чоловіка, працювати, коли йому подобаєть-ся, для кого йому подобаєся, і під якими він хоче умовами, на основі умови межи ним а його роботодавцем, та що ніхто посторонний (під „посторонним" фабриканти розуміють робітничу юнію) не має права вмішуватися у відносини межи робітником та фабрикантом.

Сей плян нанимання робітників фабриканти називають американським пляном, і вони резолюцією зобовязуються піддержувати „отверту шапу", помагати собі в боротьбі за неї, та провадити пропаґанду серед робітників, купців, банкирів, професійних людий та взагалі серед цілої суспільности за „отвертою шапою".

В другій резолюції фабриканти домагаються відкликання дотеперішних контрактів межи зелізницями та робітниками.

Ухвалено також резолюцію, протестуючу проти такого обмежування іміґрації, яке не бере під увагу, чи іміґрант надаєсь до допущення.

ЮНІЯ В УМОВІ ПРИЗНАЄ „ОТВЕРТУ ШАПУ".

БОЛТИМОР, Меріленд, 12. січня. — Генрі Сонсборн і Ко., найбільша фабрика мужеської одежи в Болтимор підписала нині умову з юнією „Амалґамейтид Кловдінґ Воркерс оф Америка", котра має обовязувати до 31. мая 1922 року, а котра признає фабрику за „отверту шапу". Заплата лишилася така сама.

ЗАГАЛЬНО-АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНҐРЕС ПРАЦІ.

МЕКСИКО, 12. січня. — Мексиканські делеґати знов просили все-американський Конґрес Праці, що тут відбуваєся, щоби Конґрес увалив протест проти заняття острова Ґаіті Злученими Державами. Сподіються, що ся справа викличе горячу дебату, подібно як справа відношення межи ріжними републиками середної та південної Америки. Покищо дебати ішли дуже мляво, головно тому, що всі промови треба було переводити на другі мови. По сали обрад розкинено богато відозв проти Ґомперса, предсідателя Американської Федерації Праці та предсідателя Конґресу, в котрих кажеся, що Ґомперс не представляє американських робітників

УСПІХИ ТУРКІВ ПРОТИ ГРЕКІВ В МАЛІЙ АЗІЇ.

ПАРИЖ, 12. січня. — Турецькі націоналісти проломились через грецький фронт в трох місцях. Вони загрожують Грекам знесеннем цілого їх фронту та випертем їх над беріг моря.

Мустафа Кемаль вспів тайним способом зібрати більші військові сили, які забрав з Вірменії проти Греків, котрих опір зломив сильним наступом. Він здобув значні засоби матеріялів.

ПОЛЬСЬКІ ЖОВНІРИ ОБРАБУВАЛИ, А ПОТІМ УБИЛИ УКРАЇНЦЯ, КОТРИЙ ПОВЕРНУВ З АМЕРИКИ.

Коли Іван Стус, родом зі Суходолу, гусятинського повіту, став вибиратися ще в 1919-ім році до старого краю, приятелі його радили йому почекати, поки в Галичині не успокоїться. Але Іван Стус конче хотів побачити рідний край, рідне село та троє дітий малолітних, щи лишилися сиротами по матери, що померла через війну.

Се вже другим наворотом був він в Америці, і по шістьох роках тяжкої праці у фабриці дроту у Провіденс, в стейті Ровд Айленд, потрафив защадити собі 5 тисяч долярів. Не значить се, що Іван Стус був скупий; він ніколи не жалував на громадське діло, і давав щедрі жертви на неодну публичну справу, а всяка збірка на запомогу старому краєви могла певно числити на щиру лепту з кровавої кервавиці Івана Стуса.

Іван Стус любив старий край, з котрого його біда загнала в далекий світ. Тому й тягнула його туди непоборима сила. Коли знакомі побачили, що не вдержуть його в Америці, радили йому хоч не брати усіх гроший зі собою. Чували вони про порядки в польській державі і переконували Стуса, щоби лишив більшу часть гроша в якім банку в Америці, припоручивши висилати собі гроші, як сього забажає; як вже сього не хоче, як вже бажає мати гроші в краю, під рукою, най перешле гроші до українського банку у Львові, — радили йому.

Але Іван Стус вірив більше в польську державу, як його приятелі. „Ет!" — відповідав він, махаючи рукою на знак, що не хоче слухати пустих казок, — „другі туди мілйони везуть, а я буду боятися везти свою тисячку?"

Подався Іван Стус о польський пашпорт. Ждав кільканайцять місяців на відповідь від польського конзуля. Діждався відмовної відповіди, але гроший, котрі залучив на пашпорт, не діждався. Товариші його, уповажнені ним, видерли від польського конзуля шість долярів, загрозивши йому арештованнєм.

Сталося се вже по відїзді Стуса з Америки, бо Стус готов ласківкою летіти до рідного краю, і не хотів чекати на шість долярів. Він готов був дарувати їх польському панови. Польські пани не так скорі до дарування; вони не дарують свого — ані чужого. Приїхав Іван Стус до польської границі, станув на порозі держави, що загорнула його рідний край і уже міг дурити себе, що приїхав домів. І польські пани зараз на вступі стали його приготовляти до того, що ждало його в краю. Чи бачили вони, що Іванови Стусови віддулася камізелька, чи думали вони, що се заможний іміґрант, чи може знали вони, що Іван Стус везе в „ремени безпеченьства на гроші" пару тисячів долярів, чи може хотіли повчити Івана Стуса про вагу польсько-петлюрівської згоди, — досить, що казали Стусови заплатити 50 долярів кари за те, що не мав польського пашпорту, але їхав на український.

Описав він свої пригоди товаришам в Америці в листі, котрий написав по приїзді домів. Обіцяв написати їм другий про все, що бачив в краю. Та не діждався писати його. Написали уже про нього односельчани до своїх знакомих в Злучених Державах.

Писали, що Івана Стуса не стало в живих. Недовго по його приїзді до Галичини напали на його хату польські жовніри. Стали шукати по всіх усюдах за долярами. Не найшли, бо Іван Стус добре їх сховав. Стали його питати, де він сховав американські гроші. Іван Стус не подавався. Жовніри взялися його мучити. Аж під муками жовнірів признався, що закопав гроші в яму, котру викопав в коморі. Жовніри розкопали яму, і переконалися, що Іван Стус говорив їм правду. Найшли гроші, розділили межи себе, а Івана Стуса пробили баґнетом.

НОВА ЗМЕНЬШЕНА АРМІЯ НІМЕЧЧИНИ.

Буде виносити лиш 100.000 мужа і буде добровольчою та оборонною.

БЕРЛІН, 12. січня. — Починаючи з новим роком Німеччина має мати на основі версальського мира нову армію, зложену з добровольців, у силі 100.000 війска, а в тім 4.000 офіцирів.

На підставі сих умов правительство Німеччини приготовляє закон для введення в житте припису про оборонну силу.

Новий закон дасть президентови німецької республіки повну контролю над обороною силу надії, в силі 10 дивізій.

На чолі нового ґенерального штабу німецької армії буде стояти ґенерал, а на чолі фльоти адмірал. Воєнні міністри поодиноких складових держав Німеччини будуть включені до нового федерального міністерство оброни.

ЯК МУЧАТЬСЯ ЛЮДИ В ЛЯЦЬКИХ ТАБОРАХ.

Від родини одного полоненого в Тухолі (на Поморю, — Поммерн) дістала львівська ґазета „Вперед" лист, з якого подала отсі виїмки:

„Тяжке тут наше життє. А тепер в зимі на голих, босих і вже прямо дивитись не можна крайно виголоджених полонених большевиків, яких доля, чи може недоля, задержала ще при життю.

Тільки той може зрозуміти, як дуже зимно докучає, що значить голод і як страшно хочеться їсти по тифі, хто сам перебув тиф. **Нещасний той, кому в полоні пощастило перебути тиф!** На дивне диво, є тут і такі!

Та се не люди — а тільки страшні тіни шукають по смітниках, щоби чимнебудь заспокоїти свій голод!

Се бачиться тільки здалека. А що діється том, у землянках, в яких переживають ті нещасні люди — сього ніхто не знає.

Ми знаємо тільки те, що там страшний голод, зимно, бруд, словом — пекло, а в ньому страшні людські муки. Там насамперед завитав тиф, а тепер прийшла холера.

Покищо гине там по кільканадцять людий денно!

РУЇНА АВСТРІЇ.

НОВА АВСТРІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА БУЛА ЗМУШЕНА ВІДДАТИ АДМІНІСТРАЦІЮ АЛІЯНТАМ ЧЕРЕЗ ЕКОНОМІЧНУ РУЇНУ.

Професор Редліх їде до мерики шукати помочі від нового президента Гардинґа.

ВІДЕНЬ, Австрія, 12. січня. — Австрійське правительство висло професора Йосифа Редліха в дороґу до Вашинґтону, щоби обговорив теперішнє положенне Австрії з американськими політиками і фінансістами а також з нововибраним президентом Гардинґом.

Др. Редліх є добре звісний в Америці із своїх викладів, які він там держав. Він вибереться до Америки за кілька днів.

БЕРН, Швайцарія, 12. січня. — Професор Йосиф Редліх приїхав сюди з Відня нині рано, заявляючи, що їде до Америки поінформувати нововибраного президента Гардинґа про торговельне, фінансове і політичне положенне Австрії. Проф. Редліх каже, що Гардинґ згодився його присяти.

ЛОНДОН, 12. січня. — Австрія веде переговори з одним британським банковим синдикатом в справі основання нового австрійського банку, котрий мав би право видавати банкноти, на місце „австро-угорського банку", котрий тепер ліквідується.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 12. січня. — Дійсне банкротство спонукало австрійське правительство повідомити головні аліянтські і заприязнені держави, що воно не може продовжати управи републики по 15-тім с. м.

Одною з причин був спадок вартости австрійських банкнотів. Гроші таніли, а тимсамим житте дорожіло. Найбільше се відчували урядові робітники, котрі не могли вижити з теперішних платень і домагались підвишки, заявляючи, що інакше вийдуть на страйк. Уряд австрійської републики не міг задоволити тих домагань, бо його буджет на се не позволяв. Підвишка для самих урядовців мала би виносити 1 білїон теперішних австрійських корон місячно. Правительство їх не мало, а було-б надрукувало нових, то тим ще тільки далі обезцінило-б їх вартість, і підвишка на ділі не була би підвишкою, а тільки заміною на більше число меньше вартних банкнотів.

Се прискорило австрійську крізу і уряд мусів уступити та віддати державу до ратовання аліянтам.

Французький кабінет повалений.

Президент Франції Мільран стараеться здобути більшу власть президентови, а відняти її премієрови кабінету.

ПАРИЖ, 12. січня. — Французьке правительство впало нині пополудни.

Проти правительства було 463 голоси в парляменті, а за ним лиш 125. Так премієр Лейґ уступив з усім своїм кабінетом.

Причиною ворожого настрою парляментарних послів проти кабінету Лейґа було се, що вони вірили, що він є занадто уступчивий для Німців і не обстоював як слід вимог, які наложила на Німеччину версальська мирова конференція в користь Франції.

Упадок кабінету Лейґа був приготований президентом Франції Лільраном, котрий, покликуючи Лейґа на премієра кабінету, хотів, аби він сповняв його волю, а не свою або кабінету. Загалом Мільран стремить до того, аби надати більшу власть президентови републики ніж премієрови кабінету, подібно як се є в Америці, і для сеї цїли готовий на всякі заходи і боротьбу.

ТИМЧАСОВИЙ ГОЛОВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РАТУНКОВИЙ КОМІТЕТ В АМЕРИЦІ.

ЖЕРТВИ ДЛЯ ПОМОЧИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

107. Тимчасовий Гол. Ратунковий Комітет одержав від Всч. о. Івана Захарка з Когус, Н. Й. письмо слідуючого змісту, враз з жертвою на „Поміч рідному краєви" в сумі $5.00

Когус, Н. Й., 5-го січня 1921.

На поклик Василя Чучмана з Амстердам, Н. Й., я складаю свою жертву на „Поміч рідному краєви" в сумі 5 дол. Було бажаннем п. Василя Чучмана, щоби я загрів комітет парохіяльний як також комітети братств в Амстердамі до складання жертв. Я два рази загрівав нарід в церкві в Амстердам до складання жертв. Дня 26. грудня 1920 відбулися народні збори, але висліду тих зборів до нинішнього дня не знаю. Отже прошу з тими Комітетами в Амстердамі на разі здержатися. Рівночасно складаю жертву на „Рідну Школу", котру то жертву пересилаю на адресу „Українського Бюра". Я від себе викликую слідуючих Панів Добродіїв і Всечесних Отців: о. Алексея Пеленського з Фол Фівер, Месс.; о. Мирона Залітача з Вунсокет, Р. Ай.; о. Василя Маньовського з Норттемптон, Па. — З Високоповажаних Панів: п. Дмитра Капітулу, п. Івана Шквіра, п. Константина Поступака і Петра Царика, всі чотири з Мекаду, Па.

108. Нюарк, Н. Дж. Вп. Теодозій Каськів, учитель, жертвував місто желань Різдвяних і Новорічних на поміч старому краєви $5.00 і на Рідну Школу в Галичині $5.00. (Сю другу жертву перебрав комітет для збирання жертв на Рідну Школу, яким заряджує др. С. Демидчук). Нотуємо $5.00

109. Ню Йорк, Н. Й. Вп. Александер Довганюк жертвував від себе на поміч рідному краєви. $5.00

110. Бруклин, Н. Й. Вп. Павло Войтович зложив з нагоди свят Рождества Христового на поміч для вдів і сиріт в старім краю $5.00, а $1.00 на Рідну Школу (Сей $1.00 пересилаємо до комітету жертв на Рідну Школу). Нотуємо $5.00

111. Портленд, Ореґон. Вп. Павло Пелех прислав збірку жертв, які зложили: Дмитро Порада $1.50, Никола Демчук $1.25 і С. Ботоєвич 50 цнт. — Разом $3.25

РАЗОМ $23.25.

Попередно оголошено $5,033.26.

ЗАГАЛЬНА СУМА ЗІБРАНИХ ЖЕРТВ $5,056.51.

Комітет висловлює щиру подяку повисшим Вп. Добр. Жертводавцям і просить о дальші обильні жертви.

Всі жертви на Поміч Рідному Краєви, проситься висилати на адресу: **UKRAINIAN RELIEF, 83 Grand St., Jersey City, N. J.**

А. САВКА, касієр.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail. Prepaid		Почтою, оплачено	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найлучше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дни не злипились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При вимінї числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РАКОВСЬКИЙ ТА ПОДЕРНІ.

Два документи, поміщені в позавчорашнім числі „Свободи", представляють як не можна краще положеннє українських селян під владою польського уряду та під режімом російських большевицьких комісарів.

До недавна ще ті два уряди вели проти себе завзяту війну і ще й досі не влаштували мирних відносин межи собою; з сього через те неодин міг вносити, що межи ними лежить незатерте противенство. Документи доказують, що в однім відношенню польські та московські урядники до себе наскрізь подібні.

Подібні вони у відношенню до українського селянина.

Читається „Наказ" Раковського, котрий себе титулує головою ради народніх комісарів України, і читається довірочний рапорт полковника Подері, і так і чується, що оба моглиб обмінятися наказами.

І Раковський і Подері висланий на здушеннє бунтів українських селян, перший на Полтавщину, другий на Гуцульщину.

І Раковський і Подерні думає душити ті бунти безпощадною рукою. Раковський збирається розстріляти всіх провідників; сконфіскувати їх маєтки; обстрілювати всі села, що їм помагають. Подерні збирається винищити всі відділи гуцульських повстанців, як лише сніг впаде і він буде міг їх розслідити.

І Раковський і Подерні вірить, що треба се зробити, бо сего вимагає висша справа, „ідея": Раковський каже, що він робить радянську революцію серед відсталих сіл України, а Подерні думає, що він заводить польську культуру серед нерозвинених, диких Гуцулів.

І Раковському і Подерні здається, що українські селяни бунтуються не тому, що вони не хочуть уряду Раковського та Подерні, але тому, що вони побаламучені несовісними аґітаторами. І Раковський і Подерні згадує про тих аґітаторів, що, мовляв, орґанізують мирний, спокійний нарід, прихильний на Гуцульщині Полякам, та прихильний на Полтавщині російським советам.

І Раковський і Подерні, свідомо чи несвідомо, дурять себе, що український народ потребує їх оборони. Раковський говорить про гнет богатих хлопів над Полтавцями, а Подерні говорить про визиск Гуцулів Жидами. І один і другий думає, що український селянин в своїй глупоті не знає, хто йому правдивий ворог: мовляв, Гуцул повстає проти Польщі, а Полтавець проти Раковського через нерозуміннє своїх інтересів.

І Раковський і Подерні дурять себе, що се вони є дійсними оборонцями українського селянина, що се вони захороняють українського селянина перед його головними ворогами: Подерні перед українськими аґітаторами та Жидами, Раковський перед українськими аґітаторами та полтавськими богатими селянами.

І хоч наймлені Польщею українські письмаки заявляються за Польщею і оправдують польську карну експедицію Подерні на Гуцульщину, і хоч наймлені за російські гроші українські письмаки оправдують карну експедицію Раковського на Полтавщину, та українські селяни знають краще, чим всякі польські Подерні та ромунські Раковські, чого їм треба, чого вони хочуть, хто їм приятель, а хто їх головний ворог.

Український селянин на Гуцульщині знає, що Подерні хоче живити його працею і потом польських дідичів та польську шляхотську бюрократію. Український селянин на Полтавщині знає, що Раковський хоче живити його працею і потом мешканців московських міст та російську бюрократію на Україні.

І можуть собі польські наймити писати, що пан Подерні ширить висшу культуру, і можуть собі московські наймити писати, що Раковський заводить висший лад суспільний, та український селянин не дасться здурити ні одним ні другим.

Українському селянинови не стане лекше ані від думки, що він дає свою працю на будову польської культури, ані від того, що він дає свою працю на будову висшого суспільного ладу, як не чує ріжниці голуб межи смертю в пазурах яструба та смертю від рушниці стрілця.

Український селянин хоче працювати на своїй землі і сею працею розвивати всі богацтва української землі і своєю рідньою культурою розвинути вповні всі духові сили українського народа.

І український селянин добре розуміє, що по богацтва його землі та по плоди його праці посягнуть свої жадні руки всякі вороги, та, що вони ріжними способами будуть старатися на свою користь здержати його умовий розвій, засланяючися всякими висшими суспільними культурами та висшими суспільними порядками.

І український селянин знає, що проти тих посягань він буде мусів провадити боротьбу за життє і на смерть.

Се його навчила історія його побуту на українській землі, а криваві укази Раковських та Подерніх доказують, що українські селяни вже навчились, що на волю заслужив лише той, хто за неї кождої хвилі життє віддати готов.

Американські Українці повинні помогти українським студентам, вигнаним Ляхами з львівських висших шкіл.

Зі старокраєвих українських часописий і з листів до українських орґанізацій та до приватних осіб в Америці знаємо, що на заграничних університетах в Европі учиться понад 1000 (тисячу) українських студентів, вигнаних Ляхами з львівських шкіл.

Як звісно, Ляхи напавши на нашу Галичину, захопили у свої руки передівсім уряди і школи. У Львові захопили університет і політехніку й оголосили, що лише тих студентів приймають до висших шкіл у Львові, котрі сповнили свій обовязок в польській армії. **Тимсамим Ляхи-наїзники виключили з львівських шкіл, удержуваних народом Галичини, всіх українських студентів, бо лише зрадник Українець міг би був зголоситись до армії Ляхів-наїзників.** Але таких між Українцями не було і тому для них мури висших шкіл у Львові були заперті.

Аби зарадити в потребі, львівські Українці хотіли отворити у Львові приватний український університет. Наперед приступило було до сього діла Товариство ім. Тараса Шевченка, потім Товариство ім Петра Могили, далі Ставропигійський Інститут. **Але Ляхи усі три рази заборонили Українцям у Львові отворяти українські висші школи, а льокалі, де мали бути виклади, обсаджували своїм війском.**

Через те українські студенти в Галичині, в числі до 3 тисяч, були цілком позбавлені науки.

Ляхи раділи, бо як би Українці не посилали своїх дітий до школи, то не мали би в Галичині ані своїх учителів, ані урядників, ані людий образованих до ведення народніх просвітних, економічних, фінансових, хліборобських інституцій. Тоді на їх місце Польща наслала би своїх людий, котрі спольщили би край і взяли в повну ляцьку неволю.

Однак галицькі Українці не піддались ворогови в нещастю.

Вони приняли визов ворога і стали до бою.

Українська молодіж, присилувана ворожим наїздом, покинула на час науки рідний край і поспішила учитись на чужих університетах в сусідних державах, котрі ставляться до українського народу приязно.

Найприязнійше ставиться до українського народу чеськословацька республіка і чеський університет, політехніка та гірнича академія приняли найбільше українських студентів.

Далі, приняв українських студентів з Галичини німецький університет у Відні, столиці нової австрійської республіки.

Крім того віденські Українці отворили приватний український університет у Відні.

Вкінці приняли українських студентів також Югославяни у свойому університеті в Загребі (Аґрамі), головнім місті Хорватії, а також і деякі інші університети.

Загалом, як сказано, понад 1000 українських студентів учиться на чужих університетах поза Галичиною, а більше як половина, котрі не могли дістати місця на чужих університетах, або й не могли виїхати тепер з Галичини, розїхались по селах рідного краю та учаться самі і учать молодших, вижидаючи ліпшого часу.

Ті українські студенти, що вчаться в чужих університетах, є в крайній біді і нужді. Нема кому подбати про се, аби вони мали бодай найбіднійше удержаннє. Вони відносились нераз до земляків в Злучених Державах і в Канаді о поратунок, але майже все їх голос був даремний.

З уваги на те галицькі Українці загадали тепер самі робити на них збірки в Галичині. Але які то можуть бути збірки в краю, де є голод, нужда і хороби? Може цілий наш край не зможе дати тілько помочі, що тут в Америці могла би дати одна більша українська громада!

Се американскі і канадійскі Українці повинні собі добре затямити і прийти з дійсною помочию студентам-вигнанцям з Галицької України, що вчаться на чужих університетах, памятаючи, що в той спосіб дають подвійну поміч, бо раз, що помагають молодіжи кінчити школи, а друге, що увільняють голодний та обрабований старий край від жертв на тусаму ціль.

На удержаннє при життю 1000 студентів в середній Европі не треба в терішні часи великих сум. Вистарчить, як кожда українська громада в Злучених Державах і в Канаді дасть на ту ціль **кілька долярів місячно,** або яких 100 долярів на рік.

Треба лише зробити якийсь плян і поступати після пляну, щоби поміч була успішна і щоби з неї була дійсна користь.

Не потребуємо два рази говорити, що американські Українці повинні дійсно дати сю поміч українській молодіжи з Галичини.

Лях-наїзник виновів війну своїм наїздом і своїми злочинами усім Українцям, де би вони не жили. Наші браття в Галичині ведуть нерівний бій, як в даній хвилі можуть. Одним способом тої боротьби було висланнє 1000 студентів на заграничні університети. Вони не мають сили їх удержувати, кличуть до нас о поміч. Коли ми ту поміч дамо, то значить, ще ми боремось разом зі старим краєм проти Польщі-наїзниці за визвіл Галицької України. А ні, то значить, що ми усуваємось від боротьби і здаємо її тільки на самий старий край.

Боротьба не є легка і приємна річ, ані не є така річ, що приносить побіду за місяць або за рік. Другі народи боролись десятки літ, але від боротьби не відступали ніколи і тому виграли.

Боротьба вимагає жертв, посвяти і терпіння. Старий край кличе до нас, щоби ми бодай вчасти з ним поділились тою боротьбою. Бодай жертвами, як не посвятою і терпіннєм. І жертви не належать до приємности, алеж не можемо цілої боротьби оставляти на плечі знищеного війною, грабіжами і неволею старого краю, а самим усуватись від боротьби!

Вже крайна пора нам не тільки подумати над помочию старому краєви, але таки дати дійсну і скору поміч.

Тут поміч треба розділити: **для всіх голодних хорих, для лишених безпомічних вдів і сиріт та для немічників на руки Українського Горожанського Комітету у Львові, а крім того для вигнанців українських студентів та для вдів, сиріт і немічників, що скитаються по чужих краях Европи, а головно в Чехословаччині, Австрії і Німеччині.**

Слід би виготовити плян несення помочі старому краєви, і всі українські громади та інституції в Америці повинні поступати після того пляну, аби поміч була як найуспішнійша.

Як посилаєте на яку газету передплату на рік згори, то Ви не знаєте, чи вона буде виходити ще цілий рік, але про „Свободу" знаєте, що буде виходити і рік і десять і двайцять і більше, отже не маєте чого надумуватись, чи післати згори цілорічну передплату чи ні. Пішліть зараз, а тим зробите добре і собі і газеті і справі загальній.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ — ВИГНАНІ З РІДНОГО КРАЮ.

ПОНАД ТИСЯЧУ ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ, ВИГНАНИХ ПОЛЬСЬКИМИ НАЇЗНИКАМИ З ЛЬВІВСЬКИХ ВИСШИХ ШКІЛ, УЧИТЬСЯ В ШКОЛАХ В ЧУЖИХ КРАЯХ.

Львівська українська часопись „Вперед" кличе наших братів в Галичині, аби ратували свою молодіж на чужині в школах, яка осталась без усяких средств до життя.

Заняті місцевими справами, придавлені тягарем важкої праці над обновою придавленого життя, не маємо змоги призадуматись над тим, що діється за кордоном, де опинилась така велика скількість наших еміґрантів.

„Еміґрація", стала для нас якимось зайвим, не піддаючимся під дискусію словом. Ми звикли, хоч не без причини, дивиттись на неї крізь темні скла неґації, ми вяжемо з нею все і всюди в більшій або меньшій мірі спомини повні огірчення.

Чому воно так і чим се пояснити, не над тим думаємо застановлятись. Звернути хочемо увагу на одну справу, яка повинна бути для нас першорядної ваги; якій повинні ми присвятити всю свою увагу і хоч се переходить наші сили, хотяй маємо увязнені руки і в тійсамій мірі важні справи тут в краю, обовязком нашим є занятись і тою справою.

А справа та — се життє українського студентства за кордоном.

Більш тисячі українських студентів опинилося за кордоном. В Празі і в інших містах Чехословаччини, у **Відні, Загребі, Грацу** та інших містах Европи зілї десятки й сотки української молоді, закинені злющою рукою химерної долі, відірвані від рідної землі, в холоді й голоді, без достаточної помочі зі сторони української суспільности з краю, трудяться, щоби покінчити студії і даремно не тратити молодих літ.

В краю виїмкові умовини і воля теперішньої влади не дали спромоги нашому студентству кінчити науки дома. Перед ним замкнено двері сеї святині науки, до якої воно мало й має перше і неоспориме право і, як колись перед роками добровільно, так тепер з примусу мусить скитатись по чужині; оббивати чужі пороги, лишене само собі; здане на власні сили.

В найгіршому положенню находяться наші студенти на університетах в Хечословаччині, яких там є понад 700 осіб. Поміч уряду, на яку так часто ми звикли покликуватись і покріпляти наших синів, висилаючи їх за кордон з пустим майже гаманцем, се тільки леґенда.

Ніякої помочі і ні від кого наше студентство в Чехословаччині не дістає. Воно находиться в крайній нужді, а деякі будуть мусіли вернутись назад домів, коли ширші круги громадянства не прийдуть йому в поміч.

З кождого листу, з кождої вістки, яка до нас відтам доходить, кидається нам в очі несміле, хоч як болюче прошеннє: **Не забувайте нас! Не заставляйте тратити літ! Спішіть нам з помочию!**

Українське громадянство Галичини мусить приняти на себе ще один тягар і розпочати плянову й систематичну акцію, щоби ратувати своїх синів, цвіт нашого народу. Воно мусить приступити до сього зараз і рішучо, бо всяка, хоч би найменьша проволока, може принести небажані наслідки.

Збираймо гроші. Уладжуймо вистави й концерти, а доходи з них призначуймо **для українського студентства на чужині.**

Передівсім зближаючіся свята доведеться використати в тому напрямі, щоби під кождою нашою хлопською стріхою, під кождим вікном разом з мельодією різдвяної коляди почули ми слова: **Не забувайте про українське студентство на чужині!**

(„Вперед", 19. грудня, 1920).

НЕДОЛЯ ЛЕМКІВ ПІД ПОЛЬСЬКИМ НАЇЗДОМ.

Краківська польська соціялістична газета „Напршуд" описує в 297 ч., з 16. грудня, 1920, невиносимо тяжкі відносини, серед яких живе українське населеннє на Лемківщині в повітах: Новий Санч, Грибів, Гарлиці, Ясло, Коросно, Сянік, Березів. Часопись наводить **факти знущань, кривд та переслідувань, які мусять зносити Лемки від польської адміністрації, позабуті цілим світом, а навіть своїми земляками із Східної Галичини.** Осьякі факти кривд Лемків подає та газета:

„До комітету несення помочі дітям Европи у Вашинґтоні наспів меморіял, підписаний 20 українськими громадами грибівського повіта й інших, із жалобами на місцеві польські власти, **які намовільно позбавляють та викидають українське населеннє від користання з так званої американської кухні,** мимо того, що нужда серед українського населення є такасама як і серед польського.

„До міністерства публичного здоровля у Варшаві внесли Лемки писмо зі скаргою на секатури зі сторони польських урядів, яке кінчиться словами: **„Наслідком сих секатур та знущань український нарід не згине, але того рода акти насилля та безправства докладно залишаться в його памяти".**

Подаючи се, газета „Напршуд" питається, чи вшехпольські провінціональні старости та уряди свідомі того, що вони роблять.

ПРИГАДКА ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Хто з наших передплатників ще не дістав своєї премії в книжках, нехай упімнеться о неї в як найскоршім часі, бо на другий місяць ми вже не будемо давати новим передплатникам ніяких премій. Наша оферта обовязує лише до 31. січня б. р. Книжки на премії належить вибирати лише з того спису, який ми зчаста оголошуємо в „Свободі". Книжок, яких нема в тім списі, і календарів ми на премію не даємо.

Адміністрація „Свободи".

ЯК ЛЯХИ ФАБРИКУЮТЬ СОБІ ДЕЛЄҐАЦІЇ ДО СЕБЕ З ГАЛИЧИНИ.

З Золочівщини доносять до львівської української ґазети „Вперед":

Тутешній староста Ґронзевіч скликав усіх війтів з повіту, яких наставила польська адміністрація і видав їм приказ, щоби кожда громада невідклично вибрала по двох „порядних Русинів", які в найблизших днях поїдуть до Варшави з чолобитнею та з домаганнєм прилучення Східної Галичини до Польщі. Кошти подорожі до Варшави і удержаннє будуть покриті.

Вибрані делеґати мають бути готові до дороги і коли прийде приказ старости, мають сейчас явитись у старостві.

В одному селі іменований адміністрацією війт уже іменував сам двох „делеґатів", які готовляться до Варшави і там мають промовляти „іменем громади". Назви того села, на просьбу нашого інформатора, не подаємо, бо він боїться, аби не стягнути на село мести у виді реквізицій і т. п.

Тесаме, що діється в Золочівщині, робиться й у всіх інших повітах Східної Галичини.

Поїздка „делеґатів" має відбутись або поодинокими повітами, або спеціяльними поїздами разом з усіх повітів.

Сей приказ мав вийти з намісництва.

ЗІ СТАНИСЛАВІВСЬКОГО БАГНА

„Взірцевий" аґент поліції перед судом. — Арештування провокатора.

(Допись львівського дневника „Вперед").

Станиславів, 1. грудня, 1920.

По уступленню українських війск зі Станиславова, коли по численних арештуваннях, інтернуваннях Українців, поліційні власти вже не мали нічого до роботи, знайшлися між поліційними функціонерами одиниці, які нудьгу часу скорочували собі безправними реквізиціями, ревізіями ніби то в пошукуванню за оружем, а в дійсности реквірували все, що їм попало під руки.

Комендант поліції в Станиславові, поручник Маєвскі, який тепер сидить за свої зделкі в тюрмі, дібрав собі товариство в особах Адама Лукіяна (муляра), Станіслава Фруляка (шевця) і Казимира Черкавского (кафляра), які, сповняючи функції поліційних аґентів, управляли в Станиславові на велику скалю шантаж, якого жертвою падало головно жидівське населеннє.

Оноді відбувалася перед трибуналом окружного суду в Станиславові карна розправа проти висше згаданих „аґентів" за злочин публичного насильства через вимушеннє, до якої станув лише Казимир Черкавскі, бо Лукіян і Фруляк вступили до польського війска, з якого здезертирували. По переслуханню численних свідків, розправа виказала яркі факти нечуваного насильства, шантажу та вимушення.

Обжалований Казимир Черкавскі запродукував при розправі велике число похвальних свідоцтв своїх верховних властий, між иншими свідоцтво поліційної експозитури в Коломиї, яка представляє Казимира Черкавского як взірцевого поліційного аґента, що „з нараженнєм власного життя причинився до здавлення большевизму серед Гуцулів у Коломийщині" (який то большевизм був і як його давили, про се вже ми знаємо), одначе всі ті свідоцтва не вдоволили трибуналу, якому проводив надр. Дмоховський, а в склад котрого входили радники Вішневскі і Габрусевич. Трибунал узнав обжалованого Черкавского винним усіх закинених йому злочинів, засуджуючи його на 5 місяців тяжкої вязниці. Засуд не вдоволив державного прокуратора, який вніс відклик по причині низького виміру кари.

І аж ляк бере подумати, що того роду злочинні індивідуа, як Черкавскі, остають далі в державній службі.

Велику сензацію викликало в Станиславові арештуваннє і осадженнє у слідчій вязниці Здзіслава Кантора, властителя „бюра посередництва праці".

За австрійських часів нагнаний зі служби писар староства, конфідент австрійської й російської охрани, заводовий денунціянт і провокатор, не одну зломану екзистенцію має на совісти. В часі російського наїзду денунціював Українців, Поляків і Жидів, під теперішну хвилину займався перед польськими властями денунціюваннєм Українців і під загрозою арештування вимушував значні грошеві квоти.

Врешті урвалося і Здзіславови Канторови, який перед війною нуждар, а тепер властитель двох гарних реальностий у Станиславові, опинився в тюрмі.

НОВОРІЧНА ПРЕМІЯ ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Видавництво „Свободи" постановило роздати новорічні премії для всіх тих передплатників, котрі пришлють свої передплати на дневник „Свободу".

Премія складаєся з книжочок видавництва „Свободи" і других американських та крайових видавництв.

Хто пришле цілорічну передплату в сумі $7.00 — дістане в дарунку книжок вартости $2.00; хто пришле піврічну передплату в сумі $3.75, дістане книжок вартости $1.00; хто пришле передплату на 3 місяці в сумі $2.00, дістане книжок вартости 50 центів.

Кождий передплатник дістане свою премію сейчас по зложенню своєї передплати. Кошти пересилки книжок оплатить видавництво.

Преміові дарунки, як: книжки, музичні твори, мапи і портрети, належить вибирати зі спису, який подаємо окремо на 4-тій стороні сего числа. Радимо кождому витяти і заховати собі сей спис до часу, в якім належиться відновити передплату. Нові передплатники можуть сейчас користати з сеї Новорічної премії.

Такої великої преміової нагоди для передплатників, досі не давало жадне українське видавництво в Америці.

Тепер якраз відповідний час до читання книжок. Зимові довгі вечери і скучні неділі в хаті, виповнять при читанню довгі години фізичної безчинности і скріплять ум на дні весни.

У самім-же дневнику „Свободі", кождий найде все те, що тикається щоденних подій про наше і світове життє і як воно приходить, а книжка дасть кождому науку, стане дороговказом життя і поведе Вас до кращої будучности.

Книжка має все свою вартість. По прочитанню, збогачує Вашу бібліотеку або можна нею зробити дарунок другій особі або переслати до краю чи в табор.

Виказані у списі книжочки належать до найкращих, які видавано тут в Америці.

(Гляди за Списом Премій на стороні 4-тій).

ЗА САМООЗНАЧЕННЄ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА БУКОВИНІ.

Заява посла Костя Кракалії в румунському парляменті.

В дискусії над ратифікацією мирового договору Румунії з Австрією, забрав між іншими голос **Кость Кракалія** та зложив іменем української соціялдемократичної партії на Буковині отсю заяву:

„Я знаю дуже добре, що зміна мирових договорів яко таких не може хвилево наступити, бо вони полягають на умовах між дотичними державами; мушу одначе зазначити, що воне не переводять в дійсність засади самоозначення народів, яка застерігає кождій національній меньшости право рішати самій про свою державну долю. Угода з Австрією заявляє виразно, що Буковина припала до Румунії.

(Далі счеркнено румунською цензурою).

Я стою недвозначно на становищі, що зглядом области, заселеної Українцями, має рішати (сконфісковано) Союз народів, (далі счеркнено румунською цензурою). **Згідно з тим жадаємо ми, українські соціялдемократи, переведення народнього голосовання** (плебісциту) **для замешкалої українським народом частини Буковини".**

Демократичний посол **Антін Лукашевич** зложив заяву вірнопідданства та підчеркнув вдоволення (!) українського народу з прилучення до Румунії.

ЛЯЦЬКІ РОЗБОЇ НАД УКРАЇНЦЯМИ В КОЛОМИЇ.

До львівського дневника „Вперед" доносять:

Вже три місяці сидять у коломийській тюрмі наші товариші з **Перерова,** селяни: **Кубієвич Іван, Данищук Вас. і Матчак Іван.** Перед недавним часом вернувся з тоїсамої турми тов. **Арсенюк Василь** і з тої страшної людської мордівні приніс вістя, від яких рука здрігається, коли їх передавати на писмі. **Двічі в день били їх. Коли вони від биття вмлівали, зливали їх водою і знову били. Двайцять днів тов. Арсенюк терпів ті тортури.** Згодом, випустили його на волю. Тепер в нього дві рани від побоїв; на ногах стояти не може і випродує майно, щоби лічитись.

Що діється з прочими товаришами, які по нинішній день сидять ще і ждуть засуду, не знаємо. Та мури коломийської тюрми не зможуть закрити тих знущань, які примінюються до невинних людий.

З ХОЛМЩИНИ.

Церковні справи на Холмщині і Підляшу.

З Холма пишуть: На чолі православної церкви в Польщі іменовано польським урядом епископа Володимира Білостоцького. Він має обняти бувші православні дієцезії, холмську, варшавську і гродненську. Осідком епархії В. Білостоцького має бути Варашава. Для відправлення служб божих міністерство віроісповідань у Варшаві має віддати православний собор на Саській площі у Варшаві. Таким чином православна церква на теренах під урядом Польщі підлягатиме канонічно московському патріярху. Мають бути утворені дві церковні ради: одна в Варшаві, друга в Холмі, в складі трох священиків і мірян. На призначення епископа Володимира, як кажуть духовні сфери, мали вплив варшавські Москалі. Справа національна, справа автокефалії української церкви не взята під рахубу.

Лесь Мартович. (2)

НАРОДНЯ НОША.

(Оповіданне з українського життя в Галичині).

(Продовженне).

З отакою саме відвагою скочив я за паном Гнатковським. Заки він устиг іще сісти, я вже коло нього.

— „А я д вас, пане!"

Пан Гнатковський уперед витріщився й поступив крок назад, а потім запитався:

— „До мене?"

Се він сказав ротом, очима-ж доповідав:

— „Не мав ти мені де призначити зустрітини-та тут?"

— „Бо — кажу — не міг вас ніде здибати".

— „Яку-ж маєте справу?" — питається мене так, буцім ми сьогодня перший раз пізналися.

— „О! чекай!" — думаю собі. — „Зважився я на одно, зважуся й на друге".

— „Будьте ласкаві! Сідайте собі" — кажу — „пане"! Прошу його розгоститися, як у своїй хаті.

Лиш ми посідали, надбігає кельнер.

— „Дайте сьому господареви склянку пива"! — каже пан Гнатковський.

Знову мені нагадалася небіжка неня. Бувало наказувала мені, щоби я шанувався, бо не буде з мене господар. На такий спосіб умовила в мене те слово: господар, що як тільки я його вчув коли небудь, то завсіди мав на думці особу чесну та величню. А тепер не те! Тепер побачив я в своїх гадках переляканого дядька в народній ноші із здудуреними навперед себе полами.

Господи! А як би я коли обізвався до якого кельнера: „дайте сьому адвокатови пиво? або сьому навчителеви? або сьому урядникови? Мабуть не дуже було би до складу.

Як мені його пиво, отак же смакувала панови Гнатковському моя справа. Я й не дбав про неї. Говорив лиш на те, аби виглядало, що я своє з'орудував.

Нераз я чув від наших інтеліґентів такі слова: — „Я не соромлюся мужиком"! Аж тепер я вирозумів сі слова наскрізь. Як би не було чого соромитися, то нікому не спадало би на думку хвалитися тим. Ми — пятновані! А як-же! Ще не вгадаєш по обличчю з далека, хто йде, а вже видиш пятно: пізнаєш по ноші, що се мужик.

Нагадав я собі свій військовий час. На маневрах під одним містом здогонили ми мужика, що вів козу. Підняли-ж ми його на сміх.

— „Пане господарю!" — кажемо — „а се ваша худоба?"

Мужик кленеться в душу й тіло, що не його. — „То — каже — Жид, бодай його хороба напала, наймив мене, щобим пригнав йому сю біду на торговицю".

Але ми вдаємо, що не віримо. Приповідаєм усіляко. А один із межи нас, такий сміхованець, та дотинає мужикови до живого:

— „Як ви собі" каже — „вуйку, заходите з нею? Чи вживаєте її лишень намість корови, чи може й намість жінки?"

Мужик лишив козу серед дороги, а сам скіць! через рів. Пішов полями! Відрікся кози!

Чи не було-ж пану Гнатковському саме так на душі зо мною, як отому мужикови з козою?

Отак я собі розважав у своїй голові, але вже на дорозі, як визволився з тої западні: із реставрації. Не йшов я, але тікав! Бо добре то приповідають, що вдарити можна не тільки буком, але також і словом. А я був битий і словами і своїми власними думками! Отож утікав від сих побоїв, куди очі несли.

Зупинився я аж тоді, як уздрів перед собою судовий будинок. Бо я й тут маю справу. Звідаюся, чи той ґрунт, що я купив, уже записаний на мене. Убіг я до суду ще з тим розмахом, що набрався його дорогою. Відчиняю двері до табулі, ех! як лусну дверьми об якусь мару, аж вікна задзеленькотіли. Ще я не стямився, а вже табулярник сварить. Пробую я виправдатися, що се нехотячи. Ніщо не помагає: картає в одно. Зачинив я двері, спустив голову в долину, слухаю тої сварки. Аж то раптом: грим! лус! мені над самою головою! Аж я присів зостраху. Трохи згоді оглядаюся, стоїть за мною якийсь панок. Лучилася йому така сама придибашка, як мені. Отже його не сварить табулярник, лиш вибіг ізза свого стола та дивується, що се сталося дверям.

— „Ах! Тен возьни, тен возьни!" — каже — „пересунув шафу під самі двері!"

Перепрошує панка за недогляд возного: за те, що панок налякався без потреби. Тепер я, таки непитаний, розповідаю свою справу. Ніби отсим даю табулярникови натяк, на вдогад: що коли я, небоже, набрав ганьби за дурно, пусти-ж мене за те, нехай зараз брудую своє діло! А він так догадався, що на мене показує пальцем, а до панка говорить:

— „Подивіться — каже — пане, що я маю з сими людьми. Як настане торговий день, то не запераються двері за ними. А то все — каже — через те, що то табулі їм найближче: перші двері в сінях".

А тоді вже промовив і до мене: — „Іди — каже — чоловіче, питайся того, хто тобі контракт робив. скоро подання внесене, то воно вже буде якось полагоджене".

Поклонився я, подякував за раду тай іду. Хоть на серці тяжко, отже в голові даю собі такий розвязок: — „Може се й правда. Адвокат повинен сказати, він же заплачений. Відсіля недалеко: піду!"

Навчений недавною практикою, відчиняю вже до канцелярії в адвоката двері поволі. Скриплять, як переломана суха гиляка в бурю. Не встиг я ще відхилити їх до половини, аж ось крізь оту прогалину зазирає до мене сам адвокат. Скривився, як середа на пятницю. А потім, Господи! як сіпне дверьми д'собі! Трохи-трохи що не запоров я носом у поміст. Нема що кому казати, бо в чужій хаті й тріска бє. А він нарікає й на торговий день, і на мужиків, що не годні навчитися дверей відчиняти.

Як уже втих, кажу йому причину своїх відвідин. Де-де-де! Крутить носом, як від чемериці, скаче передо мною як горобчик, аж черевце дрижить. Ніби просить, ніби лає: — „Люде добрі, змилуйтеся! Та в мене торговий день! Де-ж я маю час перешукувати тепер папері? Скоро ви робили в мене контракт, то він не пропаде!"

Вийшов я й відси, як непишний. Але тепер уже підступає мені злість під серце. Пек йому лихо! — гадаю собі. — Тепер же я знаю, чого мужик иноді свинуватий. Скоро перейде його така бідна одна, друга, то він потім учепиться й невинного чоловіка. Ось і сьогодня. Як би так на впертого, що хотів би достоювати свого, то напитав би собі чотири клопоти. Що перше: наматіркував би тим двом попикам, що друге: посварився би з паном Гнатковським, а третє: вилаяв би табулярника, а четверте: наганьбив би адвоката. Уже допевне котрийсь клопів завів би до арешту.

Але чия тут провина? Нічия, лиш мужикова, бо він назначений, пятнований. Ти не маєш пятна ні на рогах, ані в вухах, але ти носиш пятно на своїй одежі. Твоя ноша кричить кождому, що ти мужик. А мужиків за багато на світі, не можна з кождим панькатися!

Я завсіди був прудкий на всяку постанову тай не гаявся ніколи виконати її. Отак же зробив я й тепер. Скинути до песьої матері отсе пятно з себе!

(Дальше буде).

РОДИМЦІ!

„Українська смичкова орхестра" з осідком в Нюарку — се ще молоде, незнане ширшому загалови товариство. Членами сеї орхестри є люди з Елізабету, Нюарку, Пасейку, Джерзи Сіти і Бруклина. Засновано сю орхестру в тій цілі, щоби згуртувати в одно музичне товариство розкинених по кількох громадах українських музикантів та щоби публичними виступами сього музичного гуртка заінтересувати ширший наш загал музичною культурою. Мається на приміті дати кілька концертів в околици Ню Йорку, а чистий дохід з усіх тих концертів призначується на народні цілі, головно на голодуючих Українців у старім краю. Перший концерт відбудеться в суботу, 15. січня, в Colloseum (Laurel Garden), 457 Springfiield Avenue, в Нюарку, Н. Дж., з дуже цікавою і ріжнородною програмою. Одна з многих точок є така: Покажеться публиці кілька меньше знаних загалови музичних інструментів, пояснить ся їх конструкцію і значіннє в орхестрі, а відтак подасться репродукцію кождого поодинокого інструменту на фонографічній плиті. Ціла програма сього концерту буде видрукувана на окремій картці і кождий гість дістане її даром при входових дверях.

Сподіваємося, що наші співолюбиві земляки віднесуться до „Української смичкової орхестри" прихильно, чим сповнять двояке благородне діло: дадуть змогу своїм українським музикантам розвивати їх музичний талан і підпоможуть своїх рідних у старім краю. І одно і друге вийде нашому загалови на користь, а й чужинці будуть на нас дивитися иншими очима, коли ми виступимо перед ними зі своїми своєрідними концертами.

5,6,9і10

ПРОТОКОЛ

Із засідань Головного Уряду У. Н. Союза, відбутих в дня 30-31. грудня 1920, в канцелярії У. Н. Союза, 83 Ґренд Стріт, Джерси Ситі, Н. Дж.

Наради почались в четвер, 30. грудня 1920, о годині 9-тій рано. Участь в нарадах взяли: С. Ядловський, Р. Слободян, В. Левчик й А. Савка, яко члени екзекутиви У. Н. Союза; І. Каштанюк, яко перебираючий урядування головного рекордового секретаря; С. Миляновнч, І. Ваверчак і В. Гасій, яко нова контрольна комісія, і о. Н. Струтинський, М. Мурашко і Д. Андрейко, яко редакційний комітет „Свободи", вибраний послідною конвенцією.

Задля неприсутности перебуваючого під пору в Европі головного предсідателя К. Кирчова, засідання отворив С. Ядловський, перебираючи силою конвенційного вибору уряд головного предсідателя У. Н. Союза, та предкладаючи порядок денних нарад і формальностей, завізвав контрольну комісію до перебрання назначених конвенцією бондів від головних урядників, а їх самих до занятя своїх місць і обовязків.

По окремій нараді контрольна комісія проголосила своє уконституування як слідує: С. Миляновнч, предсідатель, В. Ваверчак і В. Гасій, члени, та сейчас переняла бонди головних урядників. Бонди зложили: предсідатель С. Ядловський на $10.000; рекордовий секретар І. Каштанюк на $6.000; фінансовий секретар Р. Слободян на $10.000; касієр В. Левчик на $40.000, і менаджер „Свободи" А. Савка на $10.000.

Рішено, що редакційний комітет має відбувати окремі наради, з тим, що в міру поступу своїх нарад сформовані проекти предкладати-ме екзекутиві для спільного рішення.

На порядок денний поставлено справу організації. С. Ядловський пояснює конечність інтензивнійшого почину організаційного через поширення обовязку організування нових членів і справлювання функціонування відділів на всіх членів головного уряду або спеціяльно для тих цілий назначених інспекторів, бо екзекутива є так обтяжена діловодством, що сеї задачі сповняти як слід сама не може.

По остаточній дискусії, в якій брали участь також поодинокі члени редакційного комітету, на поставлене і поперте внесення ухвалено: приділити відділи У. Н. Союза в означені округи, в яких організаційну працю поручиться головним урядникам, не-членам екзекутиви, а де окажеться потреба, заіменується інспекторів після статута У. Н. Союза, признанием відповідної нагороди.

Другою справою з черги була, перемина „Свободи" на дневник.

Менаджер А. Савка поясняє, що коли редакційний комітет наладить справу редагування „Свободи", то вона щойно тоді пічне виходити регулярно яко дневник, коли рівночасно піднесеться енергію адміністрації і друкарні, заявляючи при тому, що теперішня система вичерпує усі його сили. З огляду на збільшене завдання адміністрації задля перемини дотеперішньої системи, муситься поділити адміністрацію на два департаменти під кермою „бізнес менаджера" і „менаджера". Якщо головний уряд заанґажує до співадміністрування „Свободи" відповідну силу, повну свіжої енергії, конечної задля зміни, — А. Савка зрезигнує із назначеної йому конвенцією висоти платні.

По довгій дискусії, в якій брали участь (кількома наворотами) всі присутні, на поставлене і поперте внесення ухвалено: адміністрацію „Свободи" ділиться на два департаменти під кермою бізнес-менаджера і менаджера. До першого будуть належати всі завдання технічної натури, до другого фінансовий рекорд і нагляд над персоналом канцелярії, друкарні і книгарні. Застерігається їх спільне конферування і рішення у всіх важних справах: як: відмова якогонебудь адвертайзменту, здержання від друку, аж до остаточного рішення редакційного комітету, якоїнебудь статті, після їх погляду до поміщення в органі У. Н. Союза не відповідної, або для організації не пожаданої, і т. п. Місячну платню признано: першому $175.00 і 1% від оголошень, другому $150.00 від 1-го січня 1921.

На поставлене і поперте внесення одноголосно ухвалено, щоби на отворену позицію співменаджера „Свободи" заанґажувати С. Ядловського.

По дискусії, яка вивязалась задля повисшої ухвали, а підчас якої майже всі учасники натякали на виїмкові кваліфікації С. Ядловського на ту позицію і на користь, яку організація буде мати задля сталого перебування його, яко голови, в домі У. Н. Союза, С. Ядловський остаточно приняв сю позицію.

В справі асекурації дому і уряджень офісів У. Н. Союза на поставлене і поперте внесення принято ухвалу: піднести асекураційну вартість дому з $8.000 на $14,000, а офісового уряджения з $3.000 на $5.000.

На поставлене і поперте внесення ухвалено: повідомити банки, в яких депозитуються гроші У. Н. Союза, про вибір нових урядників, котрі мають право класти потрібні підписи в імени У. Н. Союза.

На поставлене і поперте контрольною комісією внесення ухвалено інвестувати 100.000 долярів готівки в муніціпальні і державні бонди Злучених Держав.

Формально ухвалено закупити машину до адресування для офісу У. Н. Союза.

По відчитанню і дискусії над просьбами о позички на морґечі, на поставлене і поперте внесення ухвалено: не уділяти пожичок на морґечі менче як на 6%.

По відчитанню просьб учеників о стипендію і по довшій дискусії над справою стипендії взагалі, на поставлене і поперте внесення ухвалено: головний уряд У. Н. Союза має постаратись, в можливо найкоротшому часі, о зворот давнійше виплачених стипендій від тих стипендистів, що під пору находяться на платних становищах і є всилі їх звернути. Із зібраних в той спосіб грошей мається створити фонд, з якого на будуче будеться уділяти стипендії новим аплікантам. А покищо на то конто ухвалено звортні стипендії по 100 долярів для: Ґ. Германа, І. Жука, С. Кочія і Т. Хемія.

Пополудневе засідання.

На деннім порядку справа оплати органу членицями У. Н. Союза.

В дискусії над сею справою виказалось, що в У. Н. Союзі нема так великого числа незаміжних члениць або таких, що їх мужі не є членами У. Н. Союза, щоби оплатилося переводити з ними цілу комплікацію книговодства, спричиненої ріжницею загальної суми їх вкладок на фонди. На поставлене і поперте внесення ухвалено: виключити з книговодства У. Н. Союза ведення рекорду вкладок члениць на оплату органу, після чого висота фондів, рекордованих в офісі У. Н. Союза, буде для всіх члениць однакова, ... центів місячно, а для членів 57 центів місячно, з тим, що відділи У. Н. Союза самі подбають про те, щоби такі члениці, котрі після статута У. Н. Союза обовязані платити на „Свободу" і її побирати, — могли користати з висоти членської ціни передплати. Відділи У. Н. Союза є обовязані стягнути від таких члениць одноразово цілорічну передплату на „Свободу" в сумі $3.60, і переслати безпосередно до адміністрації „Свободи".

Справа суспендування членів У. Н. Союза.

Тому що много відділів У. Н. Союза при суспендуванню членів У. Н. Союза за несплачування вкладок, або з инших причин, не держаться правил статута У. Н. Союза, чим спричиняють велике замішання в діловодстві головного уряду, на поставлене і поперте внесення ухвалено: напімнути відділові уряди, що суспендування членів У. Н. Союза без задержання всіх формальностей, а головно без попередного повідомлення члена про конечність його суспендування, не лиш спричиняє замішання в рекордах головного уряду і викликує невдоволення членів, а також грозить великою відвічальністю відділів, бо такі суспендування є неправні і неправосильні. Для догідности відділовим урядам мається зладити відповідний друк в виді переписних листків, які будеться розсилати по відділах після замовлення. Тими листками відділовий уряд буде повідомляти члена про суспендацію. Про сю ухвалу відділи мають бути повідомлені відповідною відозвою з усіми потрібними поясненнями.

Редакційний комітет устами о. Н. Струтинського предложив вислід своїх нарад: наслідком референдума членів У. Н. Союза „Свобода" має виходити що-дня, з виїмком неділь і свят, під урядовою редакцією комітету редакційного, в обемі чотирьох сторін, в тім дві і пів сторони читаного матеріялу. Напрям „Свободи" має бути всеукраїнський, безпартійний. До редакційного персоналу мається заанґажувати дві або три першорядні редакційні сили на місци, а крім того дві або три спосіж визначих українських журналістів в Европі (з Великої України, з Галичини, або із заграниці). Попри „Свободу" мають виходити ріжні видавництва в виді фелєтонів і окремих книжок. Крім книгарняного складу, який „Свобода" має при друкарни, мається створити одну або більше книгарень Українського Народного Союза по більших містах Злучених Держав для дрібної розпродажи своїх і старокраєвих видавництв.

По вичерпаній дискусії на поставлене і поперте внесення одобрено і принято вповні пропозиції редакційного комітету.

А. Савка пояснив стан фінансів „Свободи", зазначуючи, що на початковий буджет редакції не можна більше призначати, як 650 долярів місячно, і після сеї суми ограничити персонал друкарні.

По довгій дискусії, по вимінению цілого ряду українських журналістів поодиноко і їх евентуального співредакторства, на поставлене і поперте внесення ухвалено: з огляду на се, що „Свобода" вже слідуючого дня має почати виходити яко дневник, а комітет редакційний щойно рівночасно входить в життя і не мав доси нагоди спільно порозумітись для переведения всіх формальностей, з конечности приймається зарядження редакційного комітету приняти нові редакційні сили без попереднього виповідження місця старим, з тим, що редакційний комітет сейчас порозуміється з відповідними по його думці новими людьми і негайно представить їх засіданню.

Другий день нарад.

По відчитанню письма від головного лікаря У. Н. Союза, яким він доказує, що його гонорар повинен бути підвисшений відповідно до числа напливаючих декларацій нових членів, на поставлене і поперте внесення ухвалено: річний гонорар головного лікаря У. Н. Союза підноситься до висоти 150 долярів.

Справа реформи Молодечого Союза.

Головний предсідатель, С. Ядловський, предложив слідуючі пляни реформи Молодечого Союза: І-ший, асекурація на життє до суми $400 платних на случай смерти. ІІ-гий, асекурація до $220 або $440 з полісами платними за життя.

На поставлене і поперте внесення ухвалено предложити членам У. Н. Союза оба повисші пляни під референдум в місяци лютім.

Редакційний комітет предложив імена пп. В. Лотоцького, О. Ревюка і о. Л. Гундяка до вибору двох із них в склад редакції. Задля наглядного з проєкту доказу, що в самому редакційному комітеті нема повної згоди щодо вибору редакційного персоналу, вивязалась оживлена дискусія, в якій насамперед взяли участь члени редакційного комітету, а відтак майже всі присутні. На формально поставлене внесення ухвалено уповажнити редакційний комітет запросити на пополудневе засідання пп. В. Лотоцького й О. Ревюка, щоби поставити їм препозицію обняти редакцію „Свободи".

На порядок денний прийшло питання: яке становище має заняти У. Н. Союз і „Свобода" супроти ріжних комітетів піднимаючої політичної і запомогової акції. На формальне внесення ухвалено, що У. Н. Союз не сміє бути урядово репрезентований в жадних політично-партійних тілах. „Свобода" має стояти на всеукраїнськім, безпартійнім становищи і не буде мішатись ані жадної партії виключно попирати.

Пополудневі наради.

Крім попередних присутні є також В. Лотоцький і О. Ревюк.

Після запавшої раньше ухвали предсідатель С. Ядловський поставив їм пропозицію редагування „Свободи". Оба згідно заявили свою готовість обняти редакцію, але В. Лотоцький домагався заключення контракту. О. Ревюк поспитав про вимоги від нього, яко члена редакції. У відповідь Лотоцькому предсідатель заявив, що видавання дневника являється для У. Н. Союза новим експеріментом і тому заключування якихнебудь контрактів є не на місци. На питання О. Ревюка відповів А. Савка. Повторяючи звіт попередних ухвал в справі „Свободи", зазначив, що для щоденника будеться вимагати дві-три сторони читного друку, що може коштувати лиш 650 долярів. С. Ядловський додав, що безуслівно домагається сталих дописей і кореспонденцій зі старого краю. Перші три місяці дневника треба уважати за час проби, протягом котрої повинно виказатись, чи такий редакційний персонал буде для дневника вистарчаючий і чи взагалі щоденне видавання „Свободи" є можливе. Оба, Лотоцький і Ревюк, пішли на окремі наради, а на порядок нарад поставлено справу видання календаря на рік 1922. На поставлене і поперте внесення ухвалено, щоби в місяци марті зарядити референдум членів У. Н. Союза в справі календаря, який має коштувати не більше, як 30 центів один.

Покликані В. Лотоцький і О. Ревюк предложили вислід своїх нарад, а по дискусії, в якій прийшло до загального порозуміння, на поставлене і поперте внесення ухвалено: редакційний комітет „Свободи" в порозумінню з екзекутивою У. Н. Союза тимчасово поручають спільне редагування „Свободи" В. Лотоцькому й О. Ревюкови. На редакцію і кореспонденції з Европи ухвалено покищо на протяг трох місяців по $650 місячно.

Предсідатель запитав, як віднестися до численний просьб о підмогу до старого краю. По дискусії формально ухвалено, щоби з призначених конвенцією на підмогу старому краеви 5,000 долярів вислати 2,500 долярів Горожанському Комітетови у Львові, 1,250 долярів на руки проф. д-ра С. Дністрянського у Відні, щоб ужив їх в порозумінню з товариством „Січ" на підмогу вигнанцям у Югославії, і 1,250 долярів на руки проф. д-ра Смаль-Стоцького у Празі для українських інвалідів і студентів у Чехо-Словаччині.

Справа Сиротинця.

В справі українського Сиротинця в Америці С. Ядловський інформує, які кроки поробив в тій справі назначений конвенцією комітет і представив нарис гарно започаткованого проєкту, який наразі стриманий, ожидаючи рішення дієцезії. По короткій дискусії засідання з конечности перейшло над сею справою до порядку денного.

Справа конвенційного протоколу.

По відчитанню писемних і по вислуханню устно переказаних протестів проти конвенційного протоколу і по переведенню дискусії, на поставлене і поперте внесення ухвалено; у відповідь А. Мерещакови з Ансонії, Конн., поручається рокордовому секретареви порозумітись з д. Мерещаком і доказані похибки спростувати. М. Мурашкови з Рочестер, Н. Й., поручається справити особисто непорозуміння, викликані проголошенням конвенційного протолу у 316 відділі, в Рочестер.

По вичерпанню програми нарад предсідатель С. Ядловський замкнув засідання, і з нагоди надходячих свят візвав присутних до зложення добровільних жертв на поміч старому краєви. Учасники нарад зложили: С. Ядловський, о. Н. Струтинський, І. Каштанюк і В. Левчик по $10.00; Р. Слободян $7.00; С. Миляновнч, І. Ваверчак, В. Гасій, А. Савка, Д. Андрейко, О. Ревюк і В. Лотоцький по $5.00; М. Мурашко $2.00.

І. Каштанюк, гол. рек. секр.

СПИС КНИЖОК НОВОРІЧНОЇ ПРЕМІЇ

ЯКІ ПРИЗНАЧУЄТЬ ВСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОТРІ ПРИШЛЮТЬ ПЕРЕДПЛАТИ НА ДНЕВНИК „СВОБОДУ".

З ПОНИЗШОГО СПИСУ НАЛЕЖИТЬ ВИБРАТИ КНИЖКИ НА СУМУ ОЗНАЧЕНУ У ВІДОЗВІ, ПОМІЩЕНІЙ НА 1-ій СТОРОНІ СЕГО ЧИСЛА.

ОБРАЗИ І ПОРТРЕТИ:

Історичний Образ Українських Володарів та визначнійших мужів. (Сей образ містить в собі 35 осіб і 22 важних инших подій, викінчене артистичне, в 10 красках і золоті. Розмір 28x35 цалів. Всі династії представлені в хронольоґічнім порядку: київська, галицька, волинська, литовська і Гетьманщина. — Ціна $1.00

Велики карти України, величини 21x34 цалі, в 10 красках, на тревалім папери. — Ціна ....50 цит.

В'їзд Богдана Хмельницького до Київа, прекрасний образ, 28x22 цалів величини. Се славний малюнок українського артиста маляра п. Івасюка. — Ціна $1.00

Портрет Тараса Шевченка, один з найкрасших з малюнків українського артиста-маляра п. Красіцького. 28x22 цалів величини. — Ціна $1.00

Портрет Івана Франка, друкований на гарнім папери, величини 14x19 цалів. Ціна потрету з почтовою пересилкою ....50 цит.

МУЗИЧНІ ТВОРИ:

Звуки України, нове розкішне видане, яке містить в собі 7 найкрасших творів музичних на фортепян, як слідує: 1) Ще не вмерла Україна; 2) Засвистали козаченьки; 3) Українська Думка; 4) Закувала та сива зозуля; 5) „Сонце низенько, вечір близенько"; 6) Українська Шумка; 7) Козак. — Ціна $1.50

Вже воскресла Україна, вибір 10-ти найкрасших українських народних пісень під нотами на соля з супроводом фортепяна. — Ціна $1.50

Варшавянка, мішаний хор. — Ціна ....30 цит.

Бида жінка мужика, мішаний хор. — Ціна ....20 цит.

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і баритон. — Ціна ....25 цит.

За Тебе Україно, мужеський хор. — Ціна ....30 цит.

За Тебе Україно, мішаний хор. — Ціна ....30 цит.

Збірна українських народних пісень, на скрипку, мандоліну, корнет, сальсофон, баритон, альто і тромбон. — Ціна $1.00

Звуки України на фортепян. Містить: 1) Дівча в сінях стояло. 2) Ой за гаєм зелененьким. Видання Укр. Музич. Союза. — Ціна ....35 цит.

Згадка, мішаний хор. — Ціна ....25 цит.

Жалобний марш, мужеський хор. — Ціна ....25 цит.

Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор — Ціна ....40 цит.

Побратався сокіл, мішаний хор. — Ціна ....30 цит.

Реве та стогне, мішаний хор. — Ціна ....20 цит.

Разом товариші в ногу, мужеський хор. — Ціна ..25 цит.

Сміло други не теряйте, мужеський хор. — Ціна ..30 цит.

Сміло други не теряйте, мішаний хор. — Ціна ....30 цит.

Шаліте, мішаний хор. — Ціна ....35 цит.

Як умру, то поховайте, мужеський хор. — Ціна ...20 цит.

5 пісень за 5 центів. 1) Український народний гимн. 2) Американський гимн. 3) Боже великий єдиний. 4) Марш соколів. 5) Марш січовий.

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Бондарівна. Драма в 4. діях а 5. відслонах. — Ціна 20 цт.

Власна хата. Прольоґ. Для виповнення програми при отворению власних Народних Домів і читалень. — Ціна 10 цт.

Вихованець. Народна комедія в 3. діях зі співами і танцями. — Ціна ....25 цит.

Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в одній дії, написав Петро Фенцов. — Ціна ....15 цит.

Два домики і одна фіртка. Комедія в 1. дії. — Ціна 15 цит.

Зоря нового життя. Комедія в чотирох діях. — Ціна 30 цит.

Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітей. — Ціна ....10 цит.

Капраль Тимко або Що нас губить? Народна мельодрама в 5-ох актах, І. Мидловського. — Ціна..........20 цит.

Козацьке Сватання, історичний образ на 3 дії з року 1648. — Ціна ....25 цит.

Кара за Гріх, сумний образ з життя американського народа, в 3-ох актах. — Ціна ....35 цит.

Козацьке Сватання, на три дії. — Ціна ....25 цит.

Мужики Аристократи. Народний образ в двох діях. — Ціна ....15 цит.

Не кляни. Образ з жита народа в однім акті. — Ціна 10 цт.

Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Усценізував Карпенко Карий (Тобілевич) після поеми Т. Шевченка. — Ціна ....15 цт.

Ох! не люби двох! Оперета в 3-ох діях. — Ціна 25 цит.

Ой не ходи Грицю, та на вечерниці. Народна драма зі співами в V. діях М. П. Старицького. (В переробці Александрова. — Ціна ....30 ц.

Пан Штукаревич або оказія якої не бувало, Сільські сцени на 2. дії і 1 відслони зі співами. — Ціна....35 цит.

Правда все горою, образ з життя народа зі співами в 3-ох актах, написав Роман Сурмач. — Ціна ....25 цит.

Пекло в хаті. Образ з житя народа в одній дії. — Ціна 15 ц.

Соколики, комедія в 4-ох діях. — Ціна..........35 цит.

Сатана в бочці. Комедія зі співами в 1. дії. Ціна 10 цит.

Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна .... 20 цит.

Свекруха. — Комедія в 3 діях .... 25 цит.

Сватанє на Гончарівці, українська оперета на 3 дії, — Ціна ....35 цит.

Тато на заручинах. Міщанська пригода в одній дії. — Ціна ....10 цит.

Украдене щастє. Драма з сільського житя в 5-ох діях. Написав Іван Франко. — Ціна ....25 цит.

Хто винен, драма в трох діях. — Ціна..........15 цит.

КНИЖКИ.

Американські трости. — Ковбоє. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .. 15 цит.

Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цит.

Вільний чоловік і инші оповідання. — Ціна .....40 цит.

Вода в природі. — Умірковані та щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 20 цит.

Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цит.

Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями. — Ціна ....25 цит.

Гаси огонь поки не розгорів ся і инші оповідання. — Ціна ....20 цит.

Ґеновефа. — Ціна .... 30 ц.

Гуцули і Гуцульщина. — Ціна ....25 цит.

Дяк. Оповідане Марка Вовчка. — Ціна..........20 цит.

Де любов там і Бог. — Ціна..........15 цит.

Житє, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .... 15 цит.

І. Жовнір. ІІ. Оферма. Новеля з військового житя. — Ціна .... 10 ц.

Жінка і її значінє в суспільнім житю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отаманова. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цит.

Знанє житя. Написав др. С. Демидчук. — Ціна ...30 цит.

Збірка оповідань. Пятка. Башан-зіхе. Безросітє. Павло. В суді. Чорт і Микитиха. Бокачка. Милосердність. Слон і чоловік. Добра дочка. — Ціна..........20 цит.

За вольности України. — Ціна.......... 5 цит.

Загальна етноґрафічна мапа східної Европи, кольорована, величини 12×13, з точними поясненями в англійській мові. — Ціна .... 10 цит.

Загальна фізична карта України і сумежні краї, величина 11×16, кольорована, в англійській мові. — Ціна 5 цит.

Збірка повістон. — Ціна .... 10 ц.

Зи сестрою. — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, Ціна .... 35 цит.

З житя первісного чоловіка, дуже поучаюча, ілюстрована книжка, в дуже приступній і зрозумілій формі подає спосіб житя первісних і сучасних дикунів. — Ціна 35 цт.

3 років війни. Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповідання, відомости і інформації про український нарід, про старий край і Америку, богато ілюстровані. Понад 150 ілюстраций. — Ціна..........30 цит.

Ілюстрована збірка. Вуся (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана Запорожським козакам. — Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти (ілюстрація). — Ціна .... 20 цит.

Історія заложеня Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цит.

Коротка історія Руси до зруйнованя Січи, Містить богато образків руських князів і гетьманів. Ціна 10 цт.

Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на грибы, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спільці. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правував. Як хлоп жида вмудрував. — Ціна 10 цит.

Казки за Циганів. — Ціна ....10 цит.

Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрацій). — Ціна ....40 ц.

Людоїди і инші оповідання. — Ціна ....25 цит.

І. Лист шинкаря до люципера і відповідь. ІІ. Про алькоголь. — Ціна .... 10 цит.

І. Маска. ІІ. Краса. Дуже гарне оповідане. — Ціна 10 цит.

Марта Борецка. Історичне оповідання. — Ціна 25 цит.

Монольоги, ч. 1. — Ціна..........20 цит.

Монольоги, ч. 2. — Ціна..........20 цит.

Монольоги ч. 3. — Ціна .... 20 цит.

На чужині. Гарне оповідане за ріжні пригоди в чужім краю. — Ціна ....15 цит.

Напад на Січ. — Павло Полуботок. — Ціна......5 цит.

Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становище пияниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цит.

Оповідане з військового житя і инші. — Ціна ...15 цит.

Оповідани Панталеймона Куліша. — Ціна.........15 цит.

Оповідани Олекси Стороженка. — Ціна..........15 цит.

Про Батька козацького Богдана Хмельницького. Ціна 30 ц.

Починок. Написав Богдан Лепкий. — Ціна ......15 цит.

Промови і декламації на весілях, хрестинах і забавах. — Ціна ....10 цит.

Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху. — Ціна 10 цт.

Проти алькоголю. — Ціна..........20 цит.

Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пияцтва, тільки виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінгтон Ірвінґ). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цит.

І. Про Шевченкові твори. ІІ. Оферма. — Ціна 20 цит.

Різдвяна ніч (з 10 образками). — Ціна......20 цит.

Росія й Україна. — Ціна .... 15 цит

Русько-англійський таумач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .... 60 цит.

Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Мати. — На Великдень — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 20 цит.

Сільська вчителька, оповідане. — Ціна .... 10 цит.

І. Серце не навчити. — ІІ. Побратими. — ІІІ. Вістун. — Ціна .... 10 цит.

Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна ....20 цит.

Сумна казка. Зміст: Сумна казка. — На горі. — Як пан перехитрив дощ. — Дещо про давних богів. — Стогін землі. — Ціна ....10 цит.

Сьвітові байки в оповіданях Степана Руданського. — Ціна ....15 цит.

Сплачений довг. Оповідане з міщанського житя. Написав Данило Лепкий. — Ціна ....20 цит.

Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна .. 20 цт.

Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороженя будучности для женщин. Вороженя будучности для мущин. — Ціна .. 15 цит.

Український штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть ІІ. Штуки в картами. Часть ІІІ. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібливі. — Ціна .... 50 цит.

Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля рече". — Ціна ....15 цит.

Христос в Ґарнізоні, оповідання з військового житя написав М. Яцків. — Ціна ....40 цит.

Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зуліми. — Ціна ....20 цит.

Чорний кіт. Переклад з англійського. — Ціна ...10 цит.

Шевченко і його Україна. Зміст: Заповіт. — На Шевченковій могилі. — Поклін души великій. — Тарасови Шевченкови. — Де памятник Тараса? — Памяти Тараса Шевченка. — Шевченко для свого народа. — Чому кождий Українець і кожда Українка повинні знати житє Тараса Шевченка. — Житє Тараса Шевченка. — Шевченко між народом. — На Тарасовій могилі. — Кирило Методіївське братство. — Виїмки з творів Т. Шевченка. — Заповіт Т. Шевченка в чужих мовах. — Ціна ....15 цит.

Що то є книжка? Початки козаччини (5 ілюстр.). Козачий кістяк. Кіндрат Бубненко-Швидкий. Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цит.

Як мужик ходив до царя правди шукати (оповідане). Дві неві (оповідане). Мадам Польонія хора (оповідане). Як Степан чоботи купував (оповідане). Ціна ....15 цит.

Як люди живуть в Норвеґії і инші оповідання. — Приятелі. — Смерть. — Се така баба, що чорт їй на макевих вилах чоботи віддавав. — Ціна ....20 цит.

Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке грім. — алькоголь, повільна отруя. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цит.

НОВІ КРАЄВІ ВИДАНЯ.

Рідне Слово, збірка повель і оповідань українських авторів. 290 сторін друку. — Ціна..........$1.75

Гайдамаки, з портретом автори Тараса Шевченка. Сторін 100. — Ціна $1.25

Шлях до соціялізму (Ото Бауер). Сторін 48. Ціна 50 цит.

Німецька Селянська війна (Фридрих Енгельс). Сторін 126. — Ціна $1.00

Соціяльна революція (К. Каутський). Сторін 148. — Ціна $1.00

Своє життя, розмови на біжучі теми (Петро Тилий). Сторін 64. — Ціна .... 50 цит.

Достойно есть, збірка, в Шевченкові роковини. Сторін 32. — Ціна ....25 цит.

Думки (Тарас Шевченко). Сторін 48. — Ціна ...40 цит.

Дещо про гроші. Сторін 24. — Ціна ....25 цит.

Вибір Поезій (О. Федькович). Сторін 32. — Ціна 25 цит.

ЯК ПЕРЕСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ?

Найліпше висилати на почтовий або експресовий мені-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посьвідку. Такий лист не треба реджіструвати а вистарчить 2 центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки місто грошій, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не зліпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Георгія, від. 239, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться дня 16. січня с. р., о годині 12.30 пополудня, в домі У. А. Горожан під ч. 822 Н. Френклин ул., на котрий кождий член повинен явитись. Буде справозданне контрольної комісії і передача уряду старим новому, в котрий то склад входять: І. Жмутин, предс.; Н. Волос, секр.; Ю. Піскор, кас. — І. Федор, бувший секр.

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 90, дає до відома, що річний мітінг відбудеться дня 16. січня, 1921, о годині 1-ій по обіді. Проситься усіх членів на той мітінг, бо є важні справи до полагодження. Член, що не явиться, заплатить кари $1.00, а урядник $2.00. Також будеться приймати нових членів до У. Н. Союза за 50 цнт. вступного, за що член отримає грамоту, відзнаку, статут і книжочку. Українці в Сентралія, маєте нагоду бути в славній українській організації! — М. Дудун, предс.; С. Дудун, кас.; І. Чепа, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МЕСС. Тов. „Галицька Січ", від. 207, подає до відома своїм членам, що річний мітінг відбудеться дня 16-го с. м. в церковній гали, точно о годині 1.30 сполудня. Кождий член має явитись. Будеться приймати нових членів без вступного до товариства, а до У. Н. Союза за 50 центів. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Г. Чаплій, предс.; Н. Костюк, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. „Бюбов", від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що мітінг відбудеться в церковній галі дня 16. січня. Зачнеться точно о 2-ій годині по обіді. На мітінгу буде справозданне рахунків за старий рік, тож всі члени повинні явитись на той мітінг і вирівнати свої залеглости. — П. Воляник, предс.; А. Нацук, секр.; М. Рошка, кас.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить прислати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подача сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую свого першого брата **АНДРІЯ НИКОЛЯКА,** в 1913 р. перебував в Балтімор. Хтоби о нім знав, або він сам, нехай зголоситься на слідуючий адрес: MICHAL PONA, 50 Sullivan St., Toronto, Ont. 9-10

ПОТРЕБА дівчини до домашної обслуги, в добрім домі. Голоситись до MRS. BAUMAN, 79 East 4th Street, New York City. 9-11

НА ПРОДАЖ САЛУН в добрім місци, між нашими людьми, бизнес вироблений, істнує 26 літ. Властитель змушений продати сей бизнес задля родинних обставин. Голоситись до салону під ч. 31 Hudson St., Jersey City, N. J. 10-11

ХТО МАЄ на продаж Велику Біблію, зволить ласкаво повідомити на адресу: JOHN GAZDIK, Box 484, Proctor, Vt. 10-11

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

NEW YORK, N. Y.

Заходом **Т-ва „Борці Визволеня України"** товариство „Руско-Український Народний Театр" відограє **в неділю, дня 16-го січня 1921 р.** в Українськім Нар. Домі, 217 E. 6th Street, New York, комедію в 3-ох діях, Л. Янука **ВИХОВАНЕЦЬ,** зі співами і танцями. Режисер: В. Карпович. Музика: т-ва „Р. У. Н. Т.". **По представленю Баль!** Початок о годині 5.30 вечер. Вступ 75 цнт. Дорогі Родимці! Прийдіть а не пожалуєте!
9-10 КОМІТЕТ.

NORTHAMPTON, PA.

Заходом **Аматорського Кружка** при читальні ім. Ів. Франка, відограється драма в 5-ох діях **„НЕВОЛЬНИК",** в гали т. Я. Онущака, **дня 16. січня с. р.** Вступ 50 і 35 цнт., діти 10 цнт.
10 КОМІТЕТ.

SOUTH BETHLEHEM, PA.

Співацько-Драматичний Кружок з Allentown, Pa. відограє представленне **ЗА СИРОТОЮ БОГ З КАЛИТОЮ,** образ драматичний з життя народа в 6-ох актах, зі співами, **в суботу, дня 15. січня 1921 р.** в Українській гали при 3-ій і Карбон улици в Савт Бетлегем, Па. Початок о годині 7-ій вечером. Вступ 50 і 35 центів. Режісер і дірігент: Гр. Шипюк. Весь дохід на українську гр.-кат. церков. Отсим запрошуєсь всіх Українців і Українок з Бетлегем, Істон, Назарет і з других дооколичних плейзів. Представленне дуже гарне і поучаюче, хто прийде не пожалує, а хто не прийде, то буде дуже довго жалувати, що не видів так гарної штуки, за що ручить
9-10 КОМІТЕТ.

SHAMOKIN, PA.

Заходом товариства співацького **„Бандурист",** відбудеся **в неділю, дня 16. січня 1921 р.** в Опера Гавзі В. А. К. церковний **КОНЦЕРТ** і представленне **„НІЧ ВИФЛЕЄМСЬКА".** Представленне відбудеся о годині 2.30 пополудни і вечером о годині 7.30. На сей концерт і представленне, яке не було ще гране в нашій околиці, запрошує щиро і сердечно так місцевих як і дооколичних родимців устроюючий
10-11 КОМІТЕТ.